

MKZ-IZR.4125. 64 .2019
BS/ nr ewid.: 00109027/2019/W

Wrocław, dn. 16-09-2019 r.

DECYZJA NR 1191 /2019

POZWOLENIE KONSERWATORSKIE

Na podstawie art. 89 pkt. 2, art. 91 ust. 4, pkt. 4, art. 93 ust. 1, art. 96 ust. 2, art. 36, ust. 1, pkt. 1, ust. 3, 5 i 7 w związku z art. 7, pkt. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067), § 12 w związku z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r., poz. 1609); Porozumienia nr 10 z dnia 05 września 2011 r. zawartego pomiędzy Wojewodą Dolnośląskim a Prezydentem Wrocławia *W sprawie powierzenia prowadzenia niektórych zadań z zakresu właściwości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków* (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego z 2011 r. Nr 202, poz. 3506) oraz art. 104, w związku z art. 77 § 1 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 2096)

Po rozpatrzeniu wniosku zgłoszonego przez: Wspólnota Mieszkaniowa ul. Worcella 5a, 50 –
(imię, nazwisko i adres lub nazwa, siedziba i adres wnio- 448 Wrocław, pełnomocnik: Grzegorz Kędziński
skodawcy) ul. Zaporoska 37/112, 53 – 519 Wrocław

O udzielenie pozwolenia, zgodnie z wymogiem art. 36 ust 1 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w obiekcie zabytkowym:

➤ **Kamienica przy ul. Worcella 5A**

wpisanym do rejestru zabytków pod numerem: **A/6107**, dnia **25. 10. 2018 r.**
stanowiącym własność: Wspólnota Mieszkaniowa ul. Worcella 5A

oraz po ocenie danych przedstawionych we wniosku wraz z załączonym:

- Program prac konserwatorskich dla elementów architektonicznych wystroju elewacji frontowej, sieni i klatki schodowej budynku

p o z w a l a m

Na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków:

- Zakres: **pełna konserwacja dekoracji architektonicznej, tynkowej i rzeźbiarskiej elewacji frontowej oraz wystroju sieni i klatki schodowej kamienicy**
- Sposób: zgodnie z wnioskiem i programem

Według dokumentacji opracowanej przez: mgr Agnieszka Witkowska
(stanowiącej załącznik do niniejszej decyzji)

Wrocław, dnia 16 września 2019 r.

Biurowo Miejskiego Konserwatora Zabytków
ul. Bernardyńska 5; 50-156 Wrocław
tel. +48 717 77 94 51
fax +48 717 77 94 52
mkz@um.wroc.pl
www.wroclaw.pl

Agnieszka Witkowska
51-140 Wrocław, ul. W. Pola 31/2

Wrocław, 05.08.2019

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH do projektu budowlanego :

„Remont elewacji wraz z ociepleniem elewacji podwórzowych, remont balkonu, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej ścian fundamentowych oraz remont klatki schodowej budynku przy ul. S. Worcella 5a we Wrocławiu”, Wrocław 2019.

ARCHIMMODICUS s.j. Mariusz Fabjanowski, Grzegorz Kędzierski, ul. Kluczborska 13/1A, 50-323 Wrocław.

Program sporządzono dla potrzeb remontu kamienicy zlokalizowanej przy ul. S. Worcella 5a we Wrocławiu, wpisanej do rejestru zabytków pod nr A/6107 dnia 25.10.2018r.
Opracowanie stanowi uzupełnienie do Projektu Budowlanego

Niniejszy program jest częścią dokumentacji z badań konserwatorskich wykonanych w lipcu 2019 r. na elementach architektonicznych wystroju elewacji frontowej, sieni i klatki schodowej budynku.

Dokumentacja dostępna jest w archiwum autora, pracowni projektowej, zarządcy oraz Miejskiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu.

konserwator dzieł sztuki
mgr Agnieszka Witkowska
UMK Toruń, dyplom nr 1746
51-140 Wrocław, ul. W. Pola 31/2
tel. 512 306 195

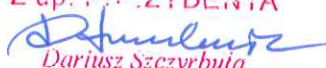

URZĄD MIEJSKI WROCŁAWIA
MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
ul. Bernardyńska 5, 50-156 Wrocław
tel. 071 777 94 51, fax 071 777 94 52
e-mail: mkz@um.wroc.pl

ZALĄCZNIK DO DECYZJI-ZEZWOLENIA
KONSERWATORSKIEGO

nr 1191 z dnia 16.08.2019

Z up. PREZYDENTA

Dariusz Szczyrbuła
Główny Specjalista
ds. zabytków i zabytków historii i sztuki

ELEWACJA FRONTOWA

Elewacja tynkowana z dekoracyjnym detalem architektonicznym sztukatorskim profili ciągniętych na elewacji, odlewów gipsowych detali rzeźbiarskich oraz odcinków profili gipsowych ciągniętych warsztatowo.

Tynki elewacyjne wapienne, gładzone. Powierzchnie ścian boniowane. Bonie listwowe, na elementach wykusza i cokołu elewacji profilowane.

Powtarzalne motywy rzeźbiarskie wykonane w technice odlewu w spoiwie gipsowym. Elementy masywne (np. konsole gzymsu koronującego, wsporniki wykusza) jako odlew pusty, wszystkie zbrojone pakułami i klejone do elewacji z dodatkowym łączeniem szpilkami stalowymi.

Całość kilkakrotnie malowana, pokryta obecnie nawarstwieniami zabrudzeń atmosferycznych oraz zacierkami tynków wtórnych.

Część powierzchni elewacji jest wypłukana zaciekającą wodą opadową - wysunięte i nieopierzone fragmenty gzymsów, fragmenty w okolicach odprowadzenia wody opadowej z dachu oraz tarasu nad wykuszem.

Powierzchnie ścian elewacji V i VI kondygnacji wraz z podziałami i profilem gzymsu kondygnacji VI oraz pas zwieńczenia wykusza pod balustradą tarasu tynkowana tynkiem współczesnym, prostym. Nie odtworzono boni listwowych występujących pierwotnie na poziomie V kondygnacji elewacji.

Stan zachowania strefy zwieńczenia, w szczególności konsoli pod profilowaną skrzynką okapową dachu jest bardzo zły.

Odlewy gipsowe są spękane z licznymi ubytkami. W pustych przestrzeniach odlewów gniazdują ptaki, co przyczynia się do powiększania zniszczeń oraz grozi odspajaniem się dużych fragmentów od powierzchni elewacji. Spadające fragmenty stanowią zagrożenie dla życia i zdrowia przechodniów.

Odchody przesiadujących stale na elementach gzymsów ptaków są czynnikiem szkodliwym zarówno dla materiałów budowlanych elewacji jak i mieszkańców kamienicy.

Zakłada się pełną konserwację i rekonstrukcję brakujących elementów dekoracji architektonicznej tynkowej i rzeźbiarskiej, w tym odtworzenie boniowania tynków V kondygnacji. Wysokość boni będzie możliwa do odtworzenia na podstawie zachowanych relikwów boni dobijających do profilowanych obramień okien tej kondygnacji.

TYNKI PROSTE, PROFILOWANE:

1. Usunąć tynki wtórne - odkucie ręczne z zachowaniem relikwów tynków oryginalnych, zwłaszcza profili (np. gzymsu koronującego)
2. Usunąć fragmenty powierzchni tynków odspojonych od powierzchni muru, znacznie spękane, wypłukane.
3. Powierzchnie pozostawionych profili i tynków oczyścić z nawarstwień powłok malarskich i zacierek tynkarskich.
4. Wykonać naprawy tynków z zastosowaniem tynków wapiennych. Odtworzyć oryginalne profile dekoracyjne metodą ciągnięcia na elewacji. Nie dopuszcza się klejenia do elewacji profili ciągniętych systemem warsztatowym, za wyjątkiem uzupełnień oryginalnych profili gipsowych, klejonych. Odtworzyć boniowanie V kondygnacji.
5. Powierzchnię scalić za pomocą elewacyjnej gładzi wapiennej lub drobnoziarnistego tynku mineralnego pozwalającego uzyskać efekt gładzi.
6. Powierzchnię malować w uzgodnionej kolorystyce, po ostatecznym zatwierdzeniu wymalowań próbnych na tynkach elewacji.

DETALE SZTUKATORSKIE - odlewy i uzupełniające profile gipsowe.

1. Zdjąć część aplikacji sztukatorskich rzeźbionych - elementy spękane, odspajające się od podłoża oraz te o dobrej przyczepności, lecz znajdujące się w bezpośrednim obszarze prac naprawczych muru (szycie spękań, wzmacnianie nadproży itp.). Usunąć stalowe szpilki i haki mocujące. Elementy przenieść do pracowni, poddać konserwacji.
2. Powierzchnie myć wodą ręcznie lub pod niewielkim ciśnieniem w celu usunięcia luźnych nawarstwień powierzchniowych. Nie dopuścić do przesylenia elementów gipsowych wodą.
3. Powłoki farb elewacyjnych i zacierek tynkarskich usunąć z powierzchni skalpelami stosując wspomagająco pasty zmiękczejące, zmydlające spoiwo farb (np. KEIM Dispersionsentferner). Preparat dobrać po wykonaniu prób skuteczności na obiekcie.
4. Stalowe elementy mocujące oczyścić z nawarstwień korozyjnych, pokryć warstwą zabezpieczającą minii oraz powłoką ochronnej farby nawierzchniowej (epoksydowa, ftalowa). Dopuszcza się częściową wymianę kotwienia na elementy ze stali nierdzewnej wklejane na klej epoksydowy.
5. Ubytki odlewów gipsowych uzupełnić gipsem ceramicznym, cyzelować. Rekonstrukcje większych ubytków wykonać na wzór istniejących, analogicznych elementów. Zaleca się wykonanie formy z oczyszczonych, uzupełnionych i cyzelowanych elementów oryginalnych.
6. Najbardziej zniszczone fragmenty profili sztukatorskich zastąpić elementami wykonanymi w technice zastępowanego fragmentu oryginału. Profile ciągnione w zaprawie wapiennej wykonać również jako profile ciągnione na elewacji. Zaleca się wykonanie replik spękanych konsoli pod gzymsem koronującym. Odlewy wykonać z gipsu sztukatorskiego lub ceramicznego po zatwierdzeniu jakości przygotowania formy przez nadzór konserwatorski.
7. Spękane fragmenty połączyć – klejenie fragmentów po konserwacji na sztywnym podkładzie (np. odcinki płyty gipsowej zbrojone siatką z tworzywa sztucznego lub włosa naturalnego, maty szklane itp.). Odwrocie detali nacinać w celu poprawienia przyczepności, w miarę możliwości spiąć klamrami z tworzywa sztucznego. Miejsca połączeń wypełnić gipsem ceramicznym, odtworzyć formę rzeźbiarską powierzchni lica.
8. Scalone fragmenty (j.w.) po oczyszczeniu montować na przygotowanym murze elewacji po wykonanych uprzednio niezbędnych pracach naprawczych. Sposób montażu określić indywidualnie w trakcie robót.
9. Powierzchnie detali ozdobnych malować zgodnie z technologią i kolorystyką przyjętą w projekcie budowlanym, po ostatecznej akceptacji przez nadzór konserwatorski.

SIEŃ I KLATKA SCHODOWA

Zaleca się zachowanie wytypowanych przez nadzór konserwatorski najstarszych powłok malarskich. W przypadku odtwarzania dekoracji malarskiej wystroju historycznego należy odsłonić większe fragmenty motywów dekoracyjnych wytypowanej fazy chronologicznej w celu rozpoznania pełnej, oryginalnej kompozycji.

W przypadku ujawnienia dodatkowych elementów wpływających na wystrój pomieszczeń zakłada się możliwość wprowadzenia zmian do uzgodnionego projektu w trybie bieżącego nadzoru konserwatorskiego.

DEKORACJA SZTUKATORSKA – sień: plakieta rzeźbiona, konsole, głowice pilastrów. odlewy gipsowe malowane w technice mazerunku.

1. Usunąć z powierzchni elementów nawarstwienia powłok farb elewacyjnych i zaciepek tynkarskich skalpelami stosując wspomagająco pasty zmiękczone, zmydlające spoiwo farb (np. KEIM Dispersionsentferner). Preparat dobrać po wykonaniu prób skuteczności na obiekcie. Bezwzględnie pozostawić warstwy najstarszej dekoracji malarskiej.
2. Ubytki uzupełnić gipsem ceramicznym, cyzelować.
3. W przypadku konieczności utrwalenia warstwy malarskiej mazerunku stosować pędzlowanie 3% roztworu Paraloidu B 72 w toluenie.
4. Powierzchnię dekoracyjnej warstwy malarskiej pokryć warstwą izolacyjną, zabezpieczającą przed wnikaniem współczesnych spoiw farb i lakierów. Sposób izolacji współczesnej warstwy malarskiej od powłok historycznych ustalić w trybie bieżącego nadzoru konserwatorskiego.
5. Izolowaną powierzchnię malować zgodnie z technologią i kolorystyką przyjętą w projekcie budowlanym lub zgodnie z bieżącymi uzgodnieniami. Malować wszystkie powierzchnie zasłaniając również historyczne powłoki malarskie.

POLICHROMIE ścienne - mazerunek, motywy boniowania, pasów i wzorów patronowych.

W trakcie badań konserwatorskich obiektu stwierdzono występowanie barwnej dekoracji architektonicznej złożonej z imitatorsko malowanych powierzchni drewnianych, powtarzalnych motywów geometrycznych i stylizowanych form roślinnych.

Dekoracje występują na powierzchniach ścian i sklepień sieni oraz klatki schodowej.

W przypadku malarskiej dekoracji na powierzchniach ścian sieni jest ona ściśle związana z dekoracją malarską powierzchni odlewów gipsowych. W przypadku rekonstrukcji mazerunki I fazy chronologicznej prace konserwatorskie przy tynkach i detalach sztukatorskich powierzyć jednemu zespołowi wykonawcy.

Zakłada się wstępnie wykonanie prac o charakterze rekonstrukcji malarskiej (odtworzenie całości kompozycji na podstawie istniejących na obiekcie reliktywów oraz dokumentacji projektowej) na utrwalonym i zabezpieczonym wcześniej podłożu oryginalnym.

1. Powierzchnie tynków oczyścić z nawarstwień tynków, szpachli gipsowych oraz powłok malarskich. Pozostawić maksymalną ilość najstarszych powłok malarskich
2. Odsłonić reprezentatywny dla obiektu odcinek warstwy malarskiej, np. przy użyciu skalpeli, past zmydlających, pozwalający na odczytanie pełnej kompozycji występujących motywów dekoracyjnych.
3. Przygotować projekt rekonstrukcji kompozycji malarskiej ścian na podstawie odsłoniętych fragmentów wraz z wykonaniem szablonów do rekonstrukcji fryzów patronowych.
4. W przypadku konieczności utrwalenia warstwy malarskiej (farby klejowe sklepień, mazerunek) oryginalnego wystroju sieni i klatki schodowej stosować pędzlowanie 3% roztworu Paraloidu B 72 w toluenie.
5. Wykonać prace naprawcze tynków, powierzchnie szpachlować wyrównującą szpachlą wapienno- piaskową. Faktura wyrównanej powierzchni z widocznym uziarnieniem tynku - np. filcowana.

6. Rekonstrukcja dekoracji malarskiej z zastosowaniem współczesnych farb dyspersyjnych. Charakter powierzchni jak faktura i stopień połysku, dostosować do oryginału.

ELEMENTY DREWNIANE

Poniżej przedstawiono technologię wykonania prac konserwatorskich dla kilku wariantów docelowego zdobienia powierzchni stolarki okiennej (okna wewnętrzne) i drzwiowej, zgodnej z występującą na oryginalnych elementach wystroju.

Program ten ma również zastosowanie do zachowanych elementów wyposażenia np. balustrada schodów.

1. Wykonać demontaż wszystkich możliwych elementów, w tym ościeżnic i ram stolarki okiennej i drzwiowej, okuć i przeszkleń, niestabilnych oraz wtórnych elementów balustrady.
2. Powierzchnie oczyścić z powłok malarskich technikami stolarskimi – opalanie lub/i chemicznymi w celu usunięcia powłok lakierowych.
3. Wykonać naprawy stolarskie – klejenie spękań, flekowanie wtórnych otworów zamków itp., wymiana bardzo uszkodzonych fragmentów profili, wtórnych tralek oraz prostych elementów drewnianych zastępujących oryginalne elementy toczone.
4. Przygotować rekonstrukcje brakujących elementów zgodnie z formą i techniką oryginału oraz wskazaniem projektu budowlanego / wykonawczego.
5. Powierzchnie szpachlować elastycznym kitem akrylowym, a następnie szlifować w celu jej wyrównania i poprawienia przyczepności kolejnych warstw.
6. Osadzić zdemontowane detale w pierwotnym miejscu ekspozycji
7. Montować zawiasy przed malowaniem.
8. Nałożenie powłok malarskich na powierzchnie drewna, łącznie z zawiasami skrzydeł drzwi. W zależności od pożądanego efektu:

A. barwna warstwa malarska (stopnie schodów, okna wewnętrzne, balustrada schodów - opcjonalnie do p.C)

- Nałożenie gruntu pod warstwy malarskie neutralne proponowane przez producenta.
- Malowanie powierzchni w zatwierdzonej kolorystyce farbami olejnymi lub ftalowymi, półmat.

B. imitatorska technika mazerunku (przeszklone przegrody, drzwi do lokali mieszkalnych)

- Nałożenie gruntu pod warstwy malarskie. Stosować podkład barwiony w kolorze umożliwiającym uzyskanie odpowiedniego efektu kolorystyki drewna
- Założenie barwnej warstwy alkoholowej lub tłustego lakieru za pomocą odpowiednich pędzli i tzw. grzebienia z gumy - imitującej usłojenie drewna zgodnie ze wzorem występującym na obiekcie.
- Utrwalenie laserunku i nadanie jednolitego połysku bezbarwnym lakierem – połysk.

C. warstwa lakiernicza (balustrada schodów - opcjonalnie do p. A)

- Nałożenie warstwy lakieru bezbarwnego na odpowiednio przygotowane elementy po konserwacji, ze szczególnym uwzględnieniem scalenia kolorystycznego podłoża

9. Wykonać szklenie, montaż sztyldów, klamek, zamków.

SCHODY STALOWE

Konstrukcja schodów, podstopnice

1. Zdemontować elementy niestabilne
2. Nawarstwienia powłok malarskich usunąć metodami chemicznymi – preparaty handlowe typu SCANSOL, rozpuszczalniki organiczne. Dobór środków indywidualny po wykonaniu prób skuteczności działania.
3. Oczyszczyć powierzchnie z nawarstwień korozyjnych metodami mechanicznymi – mikropiaskowanie, oczyszczanie szczotkami stalowymi. Stosować osłony przeciwpyłowe.
4. Ocenić jakość i stan zachowania połączeń elementów – nity, śruby, spawanie itp. W przypadku stwierdzenia wad materiałów – wykonać naprawę lub wymianę z zachowaniem zasad konserwatorskich i technologii właściwej danemu elementowi.
5. Ponowny montaż tymczasowo zdjętych elementów w miejscu docelowej ekspozycji na przygotowanym uprzednio podłożu.
6. Oczyszczoną powierzchnię metalu zabezpieczyć antykorozyjnie metodami chemicznymi, jak malowanie (lub natrysk) substancjami chemicznymi typu Kortanin, minia lub inne preparaty systemowych rozwiązań zabezpieczania powłokowego powierzchni stalowych.
7. Powierzchnię malować w zatwierdzonej kolorystyce zgodnie z projektem budowlanym po ostatecznym zatwierdzeniu wymalowań próbnych na obiekcie.

Agnieszka Witkowska

Wykonal Dzia. sztuki
Juń, Dyplom nr 1746